

УДК 679.7

НАПРЯМКИ ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ КАБЕЛЬНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Семенова В. Г.

НАПРАВЛЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОГО РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ КАБЕЛЬНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ

Семенова В. Г.

TOWARDS EFFECTIVE DEVELOPMENT CABLE INDUSTRY COMPANIES

Semenova V.

Досліджено особливості розвитку кабельної промисловості як однієї із перспективних наукомістких галузей виробництва. Виявлено загальні тенденції змін на ринку кабельної продукції в сучасних умовах господарювання. Визначено основні проблеми та ризики функціонування підприємств кабельної промисловості України. Встановлено передумови успішної діяльності підприємств даної галузі. Визначено основні напрямки ефективного розвитку підприємств кабельної промисловості.

Ключові слова: кабельна промисловість, проблеми функціонування, ринок кабельної продукції, інноваційна діяльність, ризики, ефективний розвиток.

Исследованы особенности развития кабельной промышленности как одной из перспективных наукоемких отраслей производства. Выявлены общие тенденции изменений на рынке кабельной продукции в современных условиях хозяйствования. Определены основные проблемы и риски функционирования предприятий кабельной промышленности Украины. Установлено предпосылки успешной деятельности предприятий данной отрасли. Определены основные направления эффективного развития предприятий кабельной промышленности.

Ключевые слова: кабельная промышленность, проблемы функционирования, рынок кабельной продукции, инновационная деятельность, риски, эффективное развитие.

1. Вступ

Сучасні кризові тенденції в економіці України потребують якісно нових підходів щодо формування державної стратегії розвитку. Розвиток вітчизняної економіки напряму залежить від успішного функціонування наукомістких галузей виробництва, підвищення конкурентоспроможності продукції цих галузей та створення сприятливих умов для їх подальшої діяльності.

Ефективний розвиток галузей економіки, орієнтованих на систематичне впровадження досягнень науково-технічного прогресу, забезпечить конкурентні переваги вітчизняним підприємствам на внутрішньому ринку та дасть змогу долучитись до світового економічного простору.

До наукомістких галузей виробництва відноситься, зокрема, і кабельна промисловість, яка відноситься до електротехнічної галузі. Продукція електротехнічної промисловості надзвичайно важлива для електрифікації всіх сфер народного господарства. Крім того, без неї неможлива автоматизація та механізація виробничих процесів та прискорення темпів науково-технічного прогресу [1].

Електротехнічна промисловість є однією з найбільш розвинутих промислових галузей в Україні, є основою науково-технічного розвитку економіки країни, важливою складовою технології в усіх галузях виробництва, передумовою зростання обсягів виробництва в галузях народного господарства та підвищення конкурентоспроможності продукції як на внутрішньому, так і на міжнародному ринках [2].

Цим обґрунтовується актуальність даної роботи.

2. Аналіз літературних даних та постановка проблеми.

В двадцять першому столітті роль та значення електротехнічної галузі в економіці різко зростає у зв'язку з тим, більшість високих технологій та виробництво наукомісткої продукції неможливі без збільшення обсягів виробництва електротехнічної продукції. Для збільшення ВВП країни необхідний випереджаючий ріст виробництва електротехнічної продукції [3].

Разом з тим дослідники зазначають, що незважаючи на стрімкий розвиток електротехнічної галузі у світовому просторі, необхідно орієнтувати підприємства на постійний пошук інноваційних технологій, підвищувати якісні характеристики продукції, досягати високого рівня безпеки та надійності [4, 5].

Дослідження стану та перспектив розвитку вітчизняної електротехнічної галузі показують, що існує тенденція до збільшення попиту на продукцію цієї галузі. Однак, існують певні проблеми її розвитку, тому необхідно створювати в Україні правові та економічні умови для ефективного розвитку даної галузі виробництва [1, 6, 7, 8].

Крім того у світовому господарстві гостро постає питання економії природних ресурсів, застосування енергозберігаючих технологій та вирішення екологічних проблем по збереженню довкілля. Це вимагає ретельного підходу до створення продукції електротехнічної галузі на засадах економного підходу до витрат енергоресурсів [9, 10, 11, 12].

Однак, як справедливо зазначає автор роботи [1], дослідження в основному проводяться по всій продукції електротехнічної галузі, яка включає декілька різних підгалузей (електротехнічне машинобудування та устаткування; кабельну промисловість; електролампову промисловість; виробництво електроізоляційних виробів), що знижує об'єктивність оцінки різних напрямків виробничо-підприємницької діяльності [1].

Зважаючи на це, вважаємо необхідним обмежити наше дослідження одним напрямком – кабельною промисловістю, оскільки кабельно-провідникова продукція відіграє важливу роль у розвитку сучасної економіки. В сучасних умовах практично неможливо відшукати сферу діяльності (як в економіці, так і в побуті), в якій не застосовується кабельна продукція (від проводів для підключення побутової техніки до монтажу зовнішніх і внутрішніх силових і інших мереж). Потреба в цій продукції суттєво зросла з настанням, так званої, епохи інформаційного суспільства. Ця тенденція спостерігається і в Україні.

Проте дослідники зазначають, що існує низка проблем в кабельній промисловості. Це і неналежна підтримка вітчизняного виробника державними органами; зростання собівартості продукції за рахунок росту цін на сировину, матеріали, енергоресурси; застаріла технічна та технологічна база; необхідність постійного впровадження інноваційних розробок; відсутність інвестування та інші [13-16].

Необхідність дослідження стану та тенденцій розвитку кабельної промисловості обумовлена його нестабільністю, посиленням конкуренції, високим рівнем ризику в наукомістких галузях виробництва. Таке дослідження є особливо актуальним сьогодні на тлі поглиблення економічної кризи в Україні.

3. Об'єкт, ціль та задачі дослідження.

Об'єктом дослідження є процес функціонування підприємств кабельної промисловості, який характеризується певним станом його основних господарських показників.

Метою дослідження є визначення основних напрямків та складових ефективного розвитку підприємств кабельної промисловості в сучасних умовах господарювання.

Поставлена мета зумовила необхідність вирішення наступних завдань:

- аналіз існуючих літературних джерел щодо функціонування підприємств кабельної промисловості України;
- аналіз особливостей діяльності вітчизняних кабельних підприємств протягом останніх років;
- визначення основних ризиків розвитку кабельних підприємств в сучасних економічних умовах;
- виявлення основних напрямків ефективного розвитку підприємств кабельної промисловості.

4. Матеріали та методи дослідження

Теоретико-методологічну базу дослідження складають фундаментальні положення економічної теорії та практики, а також загальнонаукові та спеціальні методи пізнання економічної дійсності. Основні методи, які були використані: діалектичний метод дослідження економічних явищ та процесів у їх взаємозв'язку та розвитку, метод ієрархій, системний підхід до проблем, що розглядаються. Для вирішення визначених завдань були також застосовані методи структурно-логічного аналізу (при побудові логіки та структури

роботи); метод деталізації та синтезу (для вивчення предмету і взаємозв'язку його складових частин). Крім того, використовувалися статистичні методи для аналізу діяльності кабельних підприємств України.

5. Результати досліджень діяльності підприємств кабельної промисловості

Продукція підприємств кабельної промисловості застосовується в різних сферах народного господарства (табл. 1).

Таблиця 1

Застосування продукції підприємств кабельної промисловості

Галузь економіки	Напрямки застосування кабельної продукції
Зв'язок	- для забезпечення зв'язку між населеними пунктами
	- для забезпечення зв'язку в населених пунктах між будівлями
	- для забезпечення зв'язку усередині будівель, споруд
	- в структурованих кабельних системах
	- в телебаченні і для провідного мовлення
Будівництво	- для монтажу силових та освітлювальних мереж
	- в системах відеоспостереження
	- в системах охоронної та пожежної сигналізації
	- для систем "розумний будинок"
Машинобудування	- для побутових електроприладів;
	- в стаціонарному обладнанні (верстати, виробниче електрообладнання)
	- для виробництва кабельно-провідникової продукції мідної групи
Гірничодобувна	- для промислових підривних робіт
	- для шахтних систем зв'язку

Споживачами кабельної продукції є найбільші оператори зв'язку – «Укртелеком», МТС, «Київстар», «Білайн», «Інтертелеком», а також група компаній «Вега», атомні електростанції, залізниця, «Укренерго», «Укртранснафта», «Укртатнафта», «Нафтогаз», «Криворіжсталь», «Нафтогаз», «Запорізька АЕС», «Київський Метрополітен», «Донк», «Радіан», «Оризон-Навігація», «Трансекспо», «КАПРО», Компанія «Велтон.Телеком.Сервіс», «Союз», «Оптіма Связь Строй», «Молдтелеком», «Связьінвест», «Далекосхідна

компанія електрозв'язку», «Уралсв'язинформ», «Азтелеком», «United Telecom of Georgia» та інші.

Основними конкурентами по виробництву кабелів на території СНД є близько 20 кабельних заводів, у першу чергу – Самарська кабельна компанія, "Електрокабель", "Невакабель" і "Саранськкабель".

В силу того, що основні постачальники сировини та матеріалів кабельної промисловості є іноземні країни ціни на 80 % матеріалів формуються на світовому ринку. Основні постачальники міді та матеріалів для вітчизняних підприємств представлені у табл. 2.

Таблиця 2

Постачальники міді та матеріалів

№	Назва постачальників	Країна постачальника
1.	IPT (Innovative Pultrusions Technologie)	Австрія
2.	Borealis A / S	Данія
3.	Lenzing Plastics GmbH	Австрія
4.	Basell Polyolefins Company BVBA	Бельгія
5.	Teijin Twaron BV	Нідерланди
6.	Kanematsu Corporation	Японія
7.	Rasselstein GmbH	Німеччина
8.	Resinoplast	Франція
9.	Du Pont de Nemours Internatinal S. A.	Швейцарія
10.	Roblon A / S	Данія
11.	KGHM - Polska Miedz S. A.	Польща
12.	Repsol Quimica S. A.	Іспанія

До найвідоміших виробників сучасного устаткування для кабельної промисловості відносяться: Nokia, NEXTRON (Фінляндія), SKET, ThyssenKrupp, Niehoff Gruppe, Troester (Німеччина), Caballe (Іспанія), Gruno, Di Angelo Industry (Італія), Swisscab, Mallefer (Швейцарія), Synchra (США), MAG (Австрія), PROTON, Trafalgar (Великобританія).

До основних ризиків в діяльності підприємств кабельної промисловості, на нашу думку, сьогодні відносяться:

- посилення кризових явищ в економіці України;
- різка зміна курсів валют;
- необхідність коригування цін на кабельно-провідникову продукцію, внаслідок різких змін цін на сировину та матеріали;
- практична відсутність інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності;
- невизначенність результатів інноваційних розробок;
- відсутність вітчизняних постачальників високотехнологічного устаткування для галузі;
- відсутність держзамовлення продукції вітчизняних виробників;
- наявність "сірого" імпорту продукції;

• обіг на ринку кабельно-провідникової продукції України, що не відповідає ДСТУ;

• необхідність постійного розширення асортименту за рахунок високотехнологічної продукції зі збереженням позицій її традиційних видів;

• загострення конкуренції на світовому ринку кабельної продукції.

Про високий рівень ризику в галузі свідчить падіння обсягів виробництва продукції в динаміці останніх років. Обсяги продукції підприємств кабельної промисловості України наведені в табл. 3.

Таблиця 3

Обсяги виробництва продукції кабельної промисловості України
Розроблено автором на основі джерел [13, 14]

Види кабельної продукції	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Темп приросту 2013 до 2008 рр., %
Провід ізольований обмотувальний, тис. т	17,0	10,4	11,5	13,4	12,7	10,5	-38,2
Провідники електричні інші на напругу не більше 1000 В, тис. км	562	384	510	655	521	505	-10,1
Провідники електричні інші на напругу більше 1000 В, тис. км	20,1	10,1	9,1	11,9	20,9	6,5	-67,7

Аналіз даних таблиці 1 показує значне зниження протягом досліджуваного періоду (з 2008 по 2013 роки) обсягів виробництва продукції кабельної промисловості в натуральному виразі. Найбільше скоротилось виробництво провідників електричних на напругу більше 1000 В – на 67,7 %, обсяг виробництва провідників електричних на напругу не більше 1000 В становить у 2013 році 61,8 % від показника 2008 року. Таке положення свідчить про наявність суттєвих проблем в галузі та про негативні тенденції на ринку кабельної продукції. Зростання попиту на кабельно-провідникову продукцію супроводжується входженням на ринок іноземних компаній з продукцією з високим рівнем конкурентоспроможності.

6. Обговорення результатів дослідження діяльності підприємств кабельної промисловості

Проведене дослідження показало наявність проблем та значних ризиків на підприємствах кабельної промисловості. Більшість проблем є об'єктивними та обумовлені специфікою галузі (застосування іноземної сировини і матеріалів, висока собівартість продукції, відсутність державної підтримки вітчизняного виробника, посилення конкурентної боротьби в галузі). Однак частина проблем може і повинна вирішуватись на рівні підприємства, враховуючи ті виклики, які сьогодні постають перед більшістю вітчизняних підприємств.

На нашу думку, до основних напрямків ефективного розвитку підприємств кабельної промисловості відносяться:

- скорочення споживання енергоресурсів та застосування енергозберігаючих технологій;
- розробка нових сучасних конструкцій кабельно-провідникової продукції;
- активізація інноваційної діяльності щодо створення високотехнологічної продукції;
- розробка спільних інноваційних проектів з вітчизняними підприємствами на партнерських засадах;
- скорочення використання металів у виробництві на основі застосування альтернативних матеріалів;
- формування інтелектуальної власності підприємств кабельної промисловості та активізація раціоналізаторства та винахідництва;
- впровадження на підприємствах системи менеджменту якості міжнародних стандартів;
- консолідація зусиль з захисту інтересів вітчизняних виробників.

7. Висновки

В результаті проведених досліджень:

1. Встановлено необхідність розвитку кабельної промисловості як однієї із пріоритетних високотехнологічних галузей виробництва з метою підвищення конкурентоспроможності продукції як на вітчизняному, так і на зовнішньому ринках.

2. Визначено високий рівень залежності кабельних підприємств від світових цін на сировину та матеріали, відсутність вітчизняних постачальників устаткування, що посилює ризики функціонування підприємств даної сфери.

3. Виявлена тенденція до значного скорочення обсягів виробництва, як результат посилення конкуренції на ринку та входження на ринок іноземних виробників з більш технологічною та дешевою продукцією.

4. Сформовані напрямки, спрямовані на підвищення ефективності діяльності підприємств кабельної промисловості до яких відносяться: активізація інноваційної діяльності, залучення альтернативних видів сировини та матеріалів, впровадження високотехнологічних енергозберігаючих технологій, удосконалення системи управління виробництвом, підвищення якості продукції підприємств.

Література

1. Кобелева Т. О. Електротехнічна галузь України: сучасний стан та перспективи розвитку / Т. О. Кобелева // Вісник Національного технічного університету „Харківський політехнічний інститут”. Збірник наукових праць. Тематичний випуск: Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Харків: НТУ „ХПІ”, 2011. – № 26. – с. 34 – 44.
2. Великих К. О. Ефективність створення і споживання промислових виробів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.07.01 «Економіка промисловості» / Ксенія Олександрівна Великих. – Харків, 2006. – 19 с.
3. Бушуев П. В. К вопросу об оценке потенциала роста производства и продаж продукции электротехнической промышленности России / П. В. Бушуев // Аудит и финансовый анализ. – М.: Издательский дом "Компьютерный аудит". – 2004. - № 4. – с. 191 – 197.
4. Белкин Г. С., Дробышевский А. А., Ивакин В. Н. и др. Перспективные виды электротехнического оборудования // Электротехника. – 2006. – № 9.
5. Тулеметова А. С., Сыдыкова Н.Н. Современное состояние электротехнической промышленности зарубежных стран / А. С. Тулеметова, Н. Н. Сыдыкова [Электронный ресурс]. - Режим доступа: http://www.rusnauka.com/8_DNI_2009/Economics/43557.doc.htm
6. Кобелев В.М. Сучасний стан та перспективи розвитку українського ринку електротехнічних виробів // Науковий журнал “Економіка розвитку”. - Харків: ХНЕУ, 2006. - с. 72-75.
7. Куреда Н.М. Світовий ринок електротехнічної продукції та позиціонування на ньому українських підприємств / Н. М. Куреда, В. В. Комісарова, Н. О. Проценко [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.confcontact.com/2007apr/EK8_kureda.php.
8. Лесникова М. Электротехническая промышленность // Ukrainian Market Review - 2002. - №7. - С.38-41.
9. Hattori, T. An empirical analysis of the transition to retail competition in the U.S. electricity industry [Text] / T.Hattori, R.J.Granieri. - Tokyo: [s. n.], 2001. - 90 p.
10. Kypreos, S. Electrical-generation scenarios for China [Text]: сборник научных трудов / S.Kypreos, R.A.Krakowski. - Villigen: PSI, 2002. - 174 p.
11. Multilateral comparison of total factor productivity of Northeast Asian electric utilities / M.Uchida. - Tokyo: [s. n.], 2002. - IV,33 p
12. Compilation of interregional energy SAM of Japan for environmental tax policy evaluation / P. Bunditsakulchai, Н. Taguchi, К. Hitomi. - 2011. - IV, 33 p.
13. Пічугіна М. А. Напрями розвитку партнерських зв'язків підприємств галузі (на прикладі кабельної промисловості) / М. А. Пічугіна // Науковий вісник Херсонського державного університету. – Херсон: 2014. – Випуск 5, частина 2. – с. 238 – 242.
14. Бойко Н. Непокабелімый рынок. [Текст] / Н. Бойко // Строительство и Реконструкция. – 2003. – № 1-2. – С. 21 – 22.

15. Нападовська І. В. Проблемні аспекти інформаційного забезпечення оцінювання підприємств кабельної промисловості України / І. В. Нападовська // Вісник ЖДТУ. – 2010. – № 3 (53). – С. 68 – 72.

16. Коршак Р. Рынок КПП побеждает экспорт / Р. Коршак // BUILD Review [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.biznes-tema.com/page6/>

17. Статистичний щорічник України за 2011 рік / Державний комітет статистики України. – Київ: ТОВ «Август Трейд», 2012. – 559 с.

18. Статистичний щорічник України за 2013 рік / Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://library.oseu.edu.ua/files/StatSchorichnyk_Ukrainy_2013.pdf

Кризові явища в економіці України, посилення конкурентної боротьби та завдання інтеграції у світове народне господарство потребують від українських виробників максимум зусиль для подолання усіх перешкод. Внутрішні та зовнішні економічно-соціальні загрози можуть подолати тільки підприємства орієнтовані на постійний розвиток та відповідність сучасним вимогам. Підприємствам кабельної промисловості електротехнічної галузі безумовно притаманні необхідні якості для успішного розвитку навіть в складних умовах господарювання.

Світовий досвід показує зростання попиту на продукцію кабельної промисловості, яка сьогодні застосовується майже у всіх сферах економіки та людської діяльності. Разом з тим існує багато проблем та ризиків на ринку кабельної продукції, пов'язаних з відсутністю належного державного регулювання цієї сфери підприємництва, посиленням конкуренції на світовому ринку кабельної продукції, загостренням кризи в Україні, відсутністю вітчизняної сировинної бази, обмеженістю інвестиційних коштів для фінансування інноваційних розробок.

Досліджено особливості розвитку кабельної промисловості як однієї із перспективних наукомістких галузей виробництва. Виявлено загальні тенденції змін на ринку кабельної продукції в сучасних умовах господарювання. Визначено основні проблеми та ризики функціонування підприємств кабельної промисловості України. Визначено основні напрямки ефективного розвитку підприємств кабельної промисловості.

Результати проведеного дослідження можуть бути впроваджені на практиці в діяльності кабельних підприємств при визначенні перспективних напрямків діяльності та стратегії подальшого розвитку.

Ключові слова: кабельна промисловість, проблеми функціонування, ринок кабельної продукції, інноваційна діяльність, ризики, ефективний розвиток.